

Nea Ahlroth

Palkitseva yksinyrittäjyys palvelumuotoilun avulla

Miten hyödyntää palvelumuotoilua matkalla kohti unelmayrittäjyyttä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi AMK

Viestinnän tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

19.4.2024

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Nea Ahlroth
Otsikko:	Palkitseva yksinyrittäjyys palvelumuotoilun avulla
Sivumäärä:	47 sivua
Aika:	19.4.2024
Tutkinto:	Medianomi AMK
Tutkinto-ohjelma:	Viestinnän tutkinto-ohjelma
Pääaine:	Visuaalinen viestintä, graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t):	Sivutoiminen opettaja, Elisa Ruuhijärvi

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää miten palvelumuotoilun ajatusmaailman ja työvälineiden avulla päästään rakentamaan palkitsevaa yksinyrittäjyyttä. Työn tutkimuksellisessa osassa tarkastellaan yksinyrittäjälle tarpeellista yrittäjämientaliteettia, yksilön arvon tunteen kokemusta ja miten se heijastuu yksinyrittäjyyteen sekä palvelumuotoilun ajatusmaailman ja toimintaperiaatteiden avataan yleiskielisestä helposti ymmärrettävässä muodossa. Yksinyrittäjän yrittäjämientaliteettia on tutkittu mm. pohjautuen omaan kokemukseen yksinyrittäjyydestä, yksinyrittäjäasiakkaiden kanssa työskentelystä sekä pohjautuen Suomen Yrittäjien tutkimukseen yrittäjäriskistä. Arvon tunteen ja merkityksellisyyden kokemusta on tutkittu kirjallisuuskatsauksen tyyppisesti ja nostetaan analysoitavaksi yksinyrittäjän mentaali-teen kannalta oleelliset kohdat. Tämän jälkeen pohditaan, mitä palvelumuotoilun ajatusmaailmalla on antaa palkitsevaa yksinyrittäjyyttä rakennettaessa ja lopulta käydään läpi opinnäytetyön toiminnallinen osa, joka tuo palvelumuotoilun periaatteet käytäntöön. Toiminnallisen osan tavoitteena oli luoda suunnitelma harjoituskokonaisuudesta, jonka tarkoituksena on antaa yrittäjälle välineet itseenäiseen työskentelyyn palkitsevaa yrittäjyyttä rakennettaessa. Toiminnallisen osan sisältö nojaa tutkimuksellisessa osassa tehtyihin huomioihin ja analyysiin.

Opinnäytetyössä löydettiin yhteys yksinyrittäjyyden rakentamisen, yksilön hyvinvoinnin ja palvelumuotoilun tarjoaman ajatusmaailman sekä työkalujen hyödyntämiseen palkitsevassa yrittäjyydessä. Lopputuloksena työstä saatiin yleiskielinen suunnitelma harjoituskokonaisuudesta yksinyrittäjälle.

Asiasanat: Palvelumuotoilu, Yksinyrittäjyyden kehittäminen, Itseohjautuvuus

Opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author(s): Nea Ahlroth
Title: Service design implementation for building rewarding solo entrepreneurship
Number of Pages: 47 pages
Date: 19 April 2024

Degree: Bachelor of culture and arts
Degree Programme: Media
Major: Visual communication, graphic design
Instructor(s): Lecturer, Elisa Ruuhijärvi

This thesis explores the concept of rewarding solo entrepreneurship through the lens of service design. First the study focuses on reflecting what rewarding solo entrepreneurship means, followed by explanation of the service design mindset, and providing practical examples on how the reader can build their solo entrepreneurship through service design processes. As part of the thesis, there is a practical project which includes an outline of assignment series designed to provide entrepreneurs with tools for building rewarding entrepreneurship.

The theoretical framework draws from personal experience, client interactions, and research on entrepreneurial risk. Literature review was used to investigate an individual's experience of value and meaningfulness from the viewpoint of solo entrepreneurship. Following this, the thesis reflects on what the service design mindset has to offer in building rewarding solo entrepreneurship. The practical part outlines assignments designed to equip solo entrepreneurs with the mental and practical tools necessary for success, informed by research findings. It applies the principles of service design into practice.

The thesis highlights the interplay between solo entrepreneurship, mental well-being, and service design, culminating in a proposed service package tailored for solo entrepreneurs.

Keywords: Service Design, Entrepreneurship, Self-determination

This thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yrittäjämäinen asenne	3
3	Palkitseva yrittäjyys	9
3.1	Arvonanto yhteisössä	10
3.2	Toimijuus	12
3.3	Kannattelevat suhteet	15
3.4	Elämän horisontti	16
4	Palvelumuotoilulla voimaa yrittäjyyteen	18
4.1	Tuplatimantti prosessina	18
4.2	Työmenetelmien valinta yrittäjää varten	21
4.3	Palkitsevan unelmayrittäjyyden rakentaminen	23
4.4	Työmenetelmät	24
4.5	Esimerkkikokonaisuus palkitsevan yrittäjyyden polusta	27
4.5.1	Itsetuntemus	28
4.5.2	Itsemotivaatio	29
4.5.3	Itseohjautuvuus	30
5	Johtopäätös ja jatkosuunnitelma	31
	Lähteet	34
	Kuvalähteet	36

Johdanto

Yksinyrittäjyys on seikkailu, jossa pääsee ennen kaikkea itsensä äärelle ja tutustumaan siihen ihmiseen, joka on tässä hetkessä haaveineen, tavoitteineen ja rajoituksineen. Palvelumuotoilu tarjoaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan sekä välineet yksinyrittäjyyden kehittämiseen niin, että yrittäjä yksilönä otetaan huomioon erilaisine tarpeineen. Olen työllistänyt itse itseni vuoden 2022 alusta lähtien. Ensin kevytyrittäjänä, josta vaihdoin yksinyrittäjäksi vielä samana vuonna. Olen opiskelujen, työnkuvani ja vapaa-ajan yrittäjäverkostojen kautta päässyt hahmottamaan suomalaisen yksinyrittäjän maailmankuvaa ja hänen motivaatioitaan yksinyrittäjyyttä rakennettaessa. Yrittämiseen liittyy usein suurempi epävarmuuden tunne kuin palkkatöiden tekemiseen. Näin voitaisiin olettaa, että yksinyrittäjällä täytyy olla rohkeutta astua sellaiseen elämäntyyliin, jonka toimivuudesta hänellä ei ole vielä takeita. Mikä saa yksilön tekemään päätöksen, joka usein tuntuu pelottavalta? Mistä hän löytää motivaation tällaiseen elämänmuutokseen?

Yksinyrittäjyydessä on kyse omien palveluiden tai tuotteiden myynnistä suoraan asiakkaalle sen yrityksen nimissä, jolla työllistää itse itsensä (Melin 2020). Näiden muutaman vuoden aikana olen osallistunut erilaisiin yksinyrittäjäkoulutuksiin, seminaareihin ja webinaareihin, käynyt valmennuksissa, toteuttanut ja ollut mukana erilaisissa verkostoitumistapahtumissa, jotka ovat katsoneet yrittäjyyttä sen eri näkökulmista. Tänä aikana olen tunnistanut muutaman kohdan, jotka toistuvat yksinyrittäjien motivaattoreina yrittäjyyttä rakennettaessa. Kutsun ensimmäistä kipinäksi toteuttaa omaa unelmaa ja toista vapaudenkaipuuksi. Kokemukseni mukaan yksinyrittäjällä on usein visio jonkin sellaisen luomisesta, mitä ei vielä ole olemassa, tai halu jo jotain olemassa olevaa omalla tyylillään. Yksinyrittäjyyteen liittyy usein joustavuutta ja vaihtelevuutta, joka mahdollistaa vapauden toteuttamista ja vaatii kykyä johtaa itseään (Linteri & Pelttari 2023), jotta arjesta saa rakennettua toimivan ja palkitsevan.

Katson yksinyrittäjyyttä kokonaisvaltaisena elämäntapana, jonka suunnittelu palvelumuotoilun ajatusmaailman avulla mahdollistaa yrittäjän korkean potentiaalın valjastamisen käytäntöön. Kun työssäni olen partnerina muille yksinyrittäjille, katsomme heidän yritystoimintaansa ja sen vaikutuksia elämän eri osa-alueeseen, jotka ovat kaikki lähtökohtaisesti samanarvoisia.

Tätä opinnäytetyötä varten olen valinnut näkökulmaksi työ ja ura -osa-alueen, jonka sisältä tarkemmin tyytyväisyyden omaan uraan -kohdan. Asiat, jotka tuottavat yksilölle tyytyväisyyden tunnetta ovat kaikille henkilökohtaisia. Tarvitaan itsetuntemusta, itsemotivaatiota ja itseohjautuvuutta, joista kerron enemmän luvussa 2. On mahdollista rakentaa arkea helpottavia ja mielenmaisemaa muuttavia tapoja, jotka kasvattavat tyytyväisyyden tunnetta. Olen löytänyt palvelumuotoilusta ajatusmaailman ja toimintamalleja, jotka mahdollistavat yksinyrittäjyyden tarkastelun kokonaisvaltaisena elämäntapana sekä antavat käytännön keinoja yksinyrittäjän uran rakentamiselle kestävästi.

Keskityn tässä opinnäytetyössä pohtimaan sitä, mitkä asiat luovat merkityksellisuuden ja tyytyväisyyden tunnetta yrittäjälle yksilönä ja miten se voidaan tuoda hänen uralleen. Lähestyn aihetta ensin tutkimalla yrittäjäriskiä ja sen merkitystä yrittäjyyteen sekä sitä minkälainen asenne ja toiminta on hyödyksi yksinyrittäjälle. Tämän jälkeen pohdin yksinyrittäjän arvon tunteen ja merkityksellisuuden kokemusta kirjallisuuskatsauksen tyypillisesti Arvoa ja Arvottomuutta -kirjassa julkaistun tutkimuksen pohjalta. Avaan palvelumuotoilun yhteyksiä kestäväen ja kannattavan yksinyrittäjyyden luomisessa, jonka jälkeen käsittelen opinnäytetyön toiminnallisena osana luotua suunnitelmaa palvelukokonaisuudesta yksinyrittäjälle. Nostan esiin palvelumuotoilun ajatusmaailmaa, toimintaperiaatteita ja prosesseja, joista kerron lyhyesti. En kuitenkaan lähde avaamaan termistöä syvällisesti, koska se ei ole tarkoituksenmukaista opinnäytetyön tavoitteita ajatellen.

Pyrin katsomaan yksinyrittäjää yksilönä, jolla on henkilökohtaiset tarpeet ja halut elämälleen sekä sitä, miten palvelumuotoilun avulla pääsee luomaan yrittä-

yyttä, joka tukee näiden pohjalta syntyviä tavoitteita. Tutkin, miten yksilö voi vapauttaa itsensä näkemään aidon potentiaalinsa ja palvelumuotoilun toiminnallisten harjoitusten avulla rakentaa palkitsevaa yksinyrittäjyyttä.

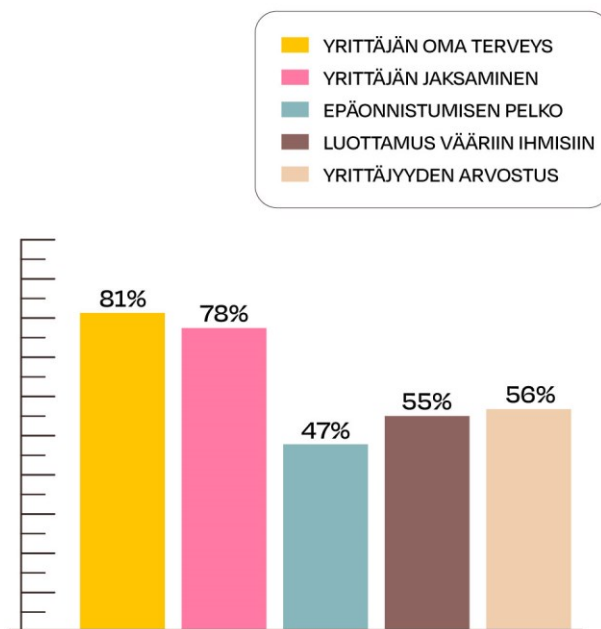
1 Yrittäjämäinen asenne

Yksinyrittäjyys antaa henkilölle paljon. Työskennellessään ilman vastuunalaisuutta toiselle ihmiselle voi yksinyrittäjä päättää arjen toiminnastaan täysin niiden vaateiden mukaan, jotka on itselleen asettanut. Jotta tällainen arki toimii, vaatii se yrittäjältä myös tietynlaista asennoitumista omaan itseän ja yritystoimintaansa. Kyky johtaa itseään on pakollinen silloin, kun yrityksen pyörittämisestä on vastuussa yksin. Tämän yksinäinen vastuunkantaminen yrittäjän tulolähteestä ei sovi kaikille. Kuten johdannossa kerroin, motivaatio yksinyrittäjäksi lähtemiseen kaikkine riskeineen vaatii mielestäni kipinää ja vapaudenkaipuuta jostain sellaisesta, mitä ei ole vielä yrittäjä itse kokenut tai nähnyt muualla. Varsinkin yksinyrittäjyyden suosio on kasvanut 2000-luvulla ja korkeakouluopiskelijoista 33 % haluaisi toimia yrittäjänä valmistumisen jälkeen (Salminen, 2023). Yksinyrittäjyys vaatii vahvaa uskoa omaan toimintaan ja sen kannattavuuteen, koska yrittäjyys ei ole pelkästään noususuhdanteessa liitämistä. Haastavissa tilanteissa, joissa yrittäjäriski on konkreettisesti elämässä läsnä, on hyötyä stressinhallinnan ja riskien hallinnan taidoista sekä avoimesta uteliaisuudesta uusia ratkaisuja kohtaan. Stressaavissa tilanteissa yrittäjän oma kyky johtaa itseään laitetaan testiin.

Suomen Yrittäjät on elinkeinoelämän keskusjärjestö, jonka tavoitteena on parantaa yrittäjien asemaa ja yrittämisen olosuhteita Suomessa. Se ajaa yrittäjien sekä pienten ja keskisuurten yritysten etua. Vuoden 2023 huhtikuussa Suomen Yrittäjät julkaisi Kantar Publicin toteuttaman tutkimuksen, jonka johtopäätökset Suomen Yrittäjät kokosi. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää yrittäjäriskin sisältöä ja miten pk-yritykset (pieni tai keskikokoinen yritys) kokevat sen. Tutkimuskysymyksenä oli: kuinka paljon sinä pohdit seuraavia asioita ottaessasi yrittäjäriskiä. Tutkimus toteutui tiedonkeruuna, johon tuli 666 vastausta Suomen Yrittä-

jien rekisterin sähköpostikyselystä ja 375 vastausta Gallup Forum -internetpaneelin kautta. Yhteensä vastauksia tuli 1041 henkilöltä, joista yksinyrittäjiä oli 464 kpl. Vastaaajista 45 % oli yhden hengen yritys/yksinyrittäjiä ja 90 % oli yrittäjä, yrityksen omistaja tai osaomistaja. Toimialoista tuli eniten vastauksia 66 % palvelualojen yrittäjiltä. (Hyrý 2023.)

Tutkimuksen mukaan 74 % yksinyrittäjistä oli täysin tai pääosin samaa mieltä siitä, että yrittäjäriski on yksi merkittävimpiä yrittäjyyteen liittyviä asioita. Teemat, jotka nousivat vahvasti esille, olivat yrittäjän jaksaminen ja yrittäjän oma terveys. (Hyrý 2023). Tässä opinnäytetyössä keskitytään tutkimaan yksinyrittäjyyttä yrittäjän jaksamisen kannalta ja miten palvelumuotoilun avulla mahdollistetaan yrittäjän arki, joka kannattelee ja on tavoitteellista sekä tuntuu palkitsevalta. Kuvassa 1 on nostettu esiin näiden tavoitteiden kannalta tutkimuksen oleellisimmat kohdat yksinyrittäjän näkökulmasta. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että yksinyrittäjä ajattelee omaa jaksamistaan ja terveystään suhteellisen paljon.

Kuva 1. Suomen Yrittäjien 2023 julkaiseman Yrittäjäriski-tutkimuksen tämän opinnäytetyön kannalta oleellisten kohtien vertailu. Kuva esittää yksinyrittäjien yhteenlasketut vastausprosentit heidän vastatessaan tutkimusväitteeseen paljon tai jonkin verran. (Hyrý 2023.)

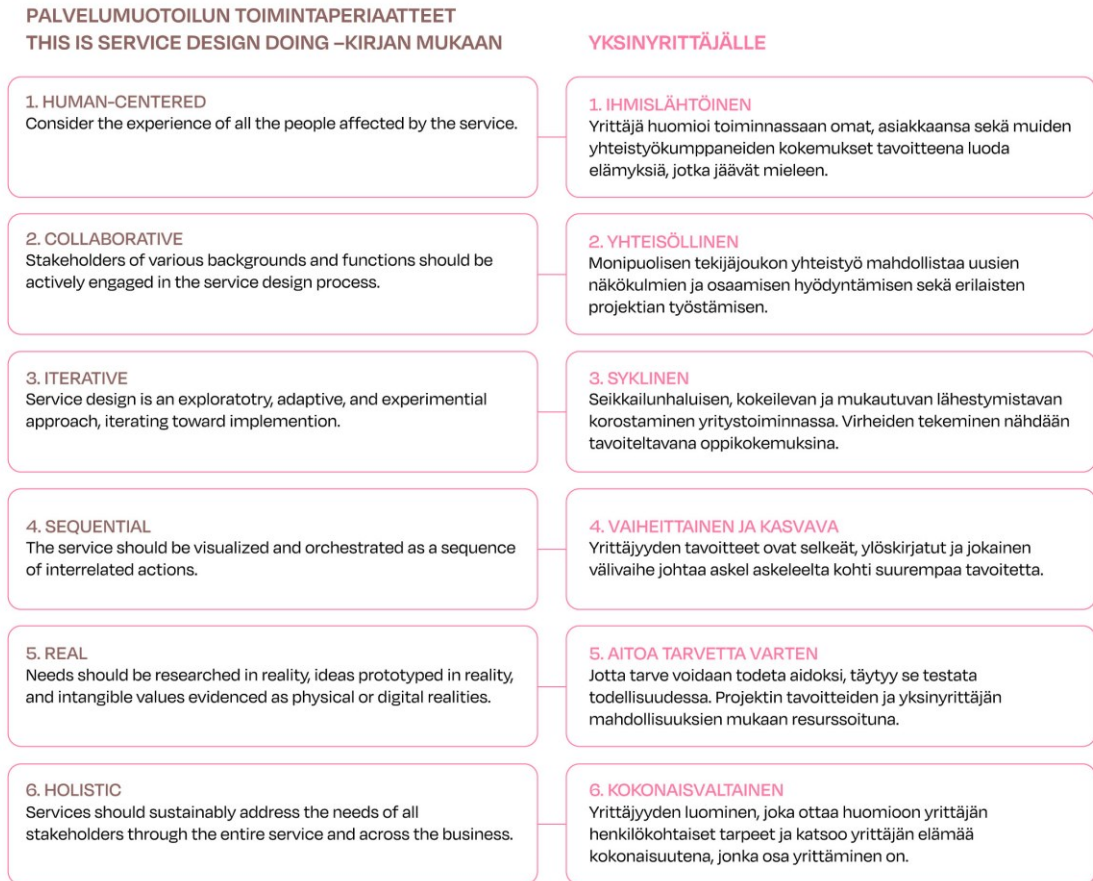
Koko tutkimuksessa oli yhteensä 23 kohtaa, joista kuvan 1 mukaisesti nostan esiin viisi: yrittäjän oma terveys, yrittäjän jaksaminen, epäonnistumisen pelko, luottamus vääriin ihmisiin ja yrittäjyyden arvostus. Pohjautuen teokseen Arvoa ja Arvottomuutta, luvussa kolme avataan millä tavoilla yrittäjä yksilönä voi löytää arvostuksen ja merkityksellisyyden tunteita elämänsä suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Peilaamalla tätä yksinyrittäjyyden vaatimukseen (joista kerroin myöhemmin lisää tässä luvussa) ja em. tutkimuksen tuloksiin voidaan todeta, että yksinyrittäjälle on tärkeää priorisoida henkilökohtainen hyvinvointinsa ja rakentaa yrittäjyytensä niin, että hän jaksaa arjessaan toimia.

Yrittäjyyteen liittyvien riskien vuoksi palkitsevan yksinyrittäjyyden luomiseksi on tarpeellista tuntee itsensä, omat motivaattorinsa ja tavoitteensa, jotta pääsee rakentamaan yritystoimintaa, joka aidosti sopii omaan elämäntyyliin. Yksinyrittäjyydessä on oleellista pystyä seisomaan oman mukavuusalueensa ulkopuolella niin, että kykenee toimimaan perusarjessa sekä kehittämään toimintaa eli innovoimaan uutta. Tarvitaan ymmärrys siitä kuka minä olen, mitä haluan ja miksi sekä miten näitä asioita tavoittelen. Yrittäjälle itsetuntemus, -motivaatio ja -ohjautuvuus ovat arvokasta tietoa ja taitoa, joka mahdollistaa palkitsevan elämän yrittäjäriskin kanssa ilman, että esimerkiksi stressi syö voimat. Koska oman arjen toimivuudesta ei vastaa kukaan muu kuin yksinyrittäjä itse, on palkitsevan yrittäjyyden kannalta oleellista, että yrittäjä osaa toimia itseohjautuvasti. Palvelumuotoilun keinojen avulla päästään ohjaamaan arkea niin, että mahdollistetaan myös luova toiminta. Luvussa neljä käsittelen enemmän sitä, miten palvelumuotoilua voi hyödyntää yrittäjyyttä rakennettaessa.

Jotta yksilö voi olla itseohjautuva, täytyy hänen ensin olla itsemotivoitunut. Yksilöltä täytyy löytyä halu saada asioita aikaiseksi ilman ulkopuolista painetta. Jotta voi saada asioita aikaiseksi, täytyy olla selkeä tavoite, jota kohti edetään. Lisäksi yksilöllä täytyy olla tarvittavat taidot tavoitteiden saavuttamiseksi. Jos taidot ovat liian puutteelliset ei tehtävän suorittaminen onnistu, jolloin itseohjautuvuus ei voi toteutua. Varsinaisen tehtävän suorittamiseksi vaadittujen taitojen lisäksi itseohjautuva yksilö tarvitsee ajanhallintaan, tehtävien ja resurssien hallintaan sekä priorisointiin liittyviä taitoja. (Martela & Jarenko 2017.)

Yrittäjän itseohjautuvuuden kannalta oleellisia asioita ovat tekemisen priorisointi, omien kykyjen ja ominaisuuksien rehellinen arviointi, aikatauluttaminen, itsekuri, toisten huomioiminen, tiimityö, epävarmuuden sietäminen ja epämukavuusalueella oleminen (Savaspuro 2019). Lisäksi tällaista yrittäjämäistä asennetta kuvaa hyvin uteliaisuus ihmisiä ja asioita kohtaan, korkea paineensietokyky, rohkeus kokeilla uusia asioita, tehdä virheitä ja oppia niistä, halu kasvaa ja uudista, vallitsevien asioiden kyseenalaistaminen sekä vastuuntunto ja ongelmallisiin asioihin tarttuminen (Virkama, 2019). Edellämainitut ovat opeteltavia taitoja ja asenteita, joita päästään kasvattamaan palvelumuotoilun avulla.

Tässä opinnäytetyössä käyttämäni palvelumuotoilun kuusi toimintaperiaatetta ovat Mark Stickdornin, Adam Lawrencin, Markus Hormessin ja Jakob Schneiderin kirjasta *This is service design doing*. Olen kääntänyt ne vapaasti suomenkielelliseksi tätä projektia varten: ihmislähtöinen (human-centered), yhteisöllinen (collaborative), syklinen (iterative), vaiheittainen ja kasvava (sequential), aitoa tarvetta varten (real) ja kokonaisvaltainen (holistic). Nämä palvelumuotoilun periaatteet voidaan luonnollisesti yhdistää yrittäjämäiseen asenteeseen ja toimintaan esimerkiksi kuvan 2 mukaisesti.

Kuva 2. Palvelumuotoilun toimintaperiaatteet niin kuin ne on ilmaistu kirjassa This is service design doing (Stickdorn, Lawrence, Hormess & Schneider 2018) ja miten ne voidaan kääntää yksinyrittäjälle sopivaksi (Ahlroth 2024).

Ihmislähtöisyys yritystoiminnassa voidaan nähdä yksinyrittäjän motivaationa luoda itselleen sekä ympäristössään oleville sidosryhmille laadukkaita kokemuksia, jotka auttavat häntä kehittymään ja kasvamaan tekijänä ja yrittäjänä (mahdollisesti myös yksilönä) sekä tarjoavat saman mukana oleville sidosryhmille. Yksinyrittäjän tavoitteena on tarjota elämyksiä, jotka koskettavat ja näin jäävät elämään henkilöiden muistoihin. Tämä tarkoittaa kokonaisvaltaisesti yrityksen palveluiden ja tuotteiden palvelupolkujen tutkimista vaiheittain jokaisen sidosryhmän näkökulmasta ottaen huomioon ihmisen aistit, ympäristön, toiminteet, välineet, hahmot ja elämyksen kokijan tavoitetilan (Paulsen 2022.)

Yhteisöllinen toiminta tarkoittaa sitä, että muut tekijät nähdään yhteistyökumppaneina esimerkiksi kilpailuasetelman sijaan. Saman alan tekijöillä on eri näkökulmia toimintaan ja näissä on kannattavaa nähdä mahdollisuus oppimiselle ja

kasvamiselle. Yrittäjyhteistyö mahdollistaa monipuolisesti erilaisten projektien tekemisen, joka mahdollistaa yritystoiminnan kasvun ja yrittäjän mielenkiinnon ylläpitämisen vaihtelevuudellaan.

Syklinen toiminta tarkoittaa yksinkertaisesti uteliaisuuden ja kokeilunhalun mukaanottamista yritystoimintaan. Tällainen toiminta mahdollistaa esimerkiksi yrittäjän arjen toimivuuden suunnittelun tavoitteiden mukaisesti iteratiivisen testaamisen kautta. Yksinyrittäjällä on hypoteesi siitä, miten asia hoidetaan tavoitteiden mukaisesti, ja hän testaa sen käytännössä nähdäkseen, päästäänkö toivottuun lopputulokseen. Tulosten perusteella joko jatketaan tai muutetaan toimintatapaa uuden hypoteesin ja testaamisen avulla eli aloitetaan uusi sykli.

(Stickdorn ym. 2018.) Tällaisessa toiminnassa on yrittäjälle hyödyllistä nähdä virheet mahdollisuutena oppimiseen. Opituista asioista onkin hyvä pitää kirjaa, jotta niihin voi palata vielä myöhemmässä vaiheessa. Kaikkea opittua ei myöskään pysty implementoimaan yritystoimintaan välttämättä heti, joten ns. oppimiskirjaston kokoaminen voidaan kokea hyödylliseksi.

Yrittäjän on yritystoiminnassaan haastavaa motivoida itseään tai olla itseohjautuva, jos yrittäjyyden tavoitteet eivät ole selkeät. Jotta yksinyrittäjä voi luoda kannattavaa ja palkitsevaa yritystoimintaa, on oleellista laatia sopivat tavoitteet ja vaiheet tavoitteiden saavuttamiseksi (Michaels 2011, 35–37). Yrittäjän motivaatiota pitää yllä pienempien tavoitteiden saavuttaminen samalla, kun hän etenee kohti suurempaa tavoitetta. Vaiheittainen ja kasvava tarkoittaa sitä, että yrittäjälle itselleen on selkeää se, mitä tavoitteita kohti hän liikkuu ja miten.

Yrittäjällä on erilaisista yritystoimintaansa liittyvistä asioista oletuksia ja hypoteeseja. Tämä voi tarkoittaa yrittäjän palveluiden ja tuotteiden tarpeellisuuden todentamista palvelun ennakkomarkkinoinnilla, erilaisten viestintätyylien testaamista ja analysointia tai hänen oman toimintansa tapojen kokeilua. Tavoitteena on kerätä todistusaineistoa asian tarpeellisuudesta ja toimivuudesta, koska näin yrittäjä pääsee kehittämään toimintaansa tuloksellisesti. (Stickdorn ym. 2018.)

Tähän mennessä olen tarkastellut mitä kaikkea yksinyrittäjältä vaaditaan, jotta hän pääsee rakentamaan kannattavaa yritystoimintaa. Paljon on kiinni yrittäjän omasta asenteesta tekemistään kohtaan ja siitä, kuinka aidosti hän osaa kohdata itsensä. Edellämainitut ovat taitoja, joita jokainen yksinyrittäjä voi harjoitella. Harva meistä syntyy kaikkien näiden taitojen kanssa, josko kukaan. Erityisen palkitsevan yrittäjyydestä kuitenkin tekee, kun yrittäjä pystyy huomioimaan omat tarpeensa yksilönä yritystoiminnassaan mm. liiketaloudellisten tarpeiden ja tavoitteiden lisäksi. Yrittäjyyden tarkasteleminen kokonaisvaltaisesti huomioiden myös yksilön henkilökohtaiset tarpeet auttaa ymmärtämään mitä tarkoittaa palkitseva yrittäjyys.

2 Palkitseva yrittäjyys

Kokemukseni mukaan usein yksilön yksinyrittäjäksi lähtemisen motivaattorina on vapaus sellaisen arjen luomiseen, josta nauttii. Yksinyrittäjyyteen liittyy paljon joustavuutta, mahdollisesti vaihtelua, vapautta sekä vastuuta huolehtia itsestään ja yritystoiminnastaan niin, että se on kannattavaa. Jotta päästään ruokkimaan yrittäjän potentiaalia parhaalla mahdollisella tavalla, tarvitaan käytännön välineitä, jotka mahdollistavat sekä vapauden ja vastuun niin, että arjen vaatimukset tulee täytettyä sekä innostuksen kipinä, luovuus ja motivaatio pysyy yllä. Kun luodaan arjen kokonaisuuksia, jotka lähtevät itsetuntemuksesta, omista arvoista ja selkeistä toiminnan tavoitteista, päästään yrittäjyyteen, joka palkitsee.

Tämän opinnäytetyön tavoitetta varten olen tutkinut Kaarina Mönkkösen, Annukka Tapanin ja Tapani Kokkosen kirjateosta Arvoa ja arvottomuutta. Kirjassa käsitellään kyselytutkimuksen tuloksina saatuja ydin- ja alatarinoita arvon kokemisen aiheesta, jota ei välttämättä ole helppoa laittaa laatikoihin. Tutkimusaineiston tarkastelussa on käytetty kolmea teoreettista käsitettä: toimijuus, dialogisuus ja tunnustus. Nämä mahdollistivat aineiston käsittelyn niin, että tarinoista päästiin luomaan enemmän rihmastomainen kokonaisuus keskinäisine vaikutussuhteineen. (Mönkkönen, Tapani & Kokko 2023.)

Professorit Edward Deci ja Richard Ryan ovat kehittäneet itsemääräytymisteorian, jonka mukaan ihmisellä on kolme psykologista perustarvetta: omaehtoisuus, kyvykkyyden ja yhteisöllisyys (Martela 2014). Mönkkönen, Tapani ja Kokko käyttivät osittain Decin ja Ryanin tarjoamia välineitä aineiston analysointiin. Itsemääräytymisteoria antoi välineitä toimijuuden ymmärtämiseen ja psykologisten perustarpeiden määrittely avasi johonkin kuulumisen merkitystä. Tutkijoiden keräämässä tutkimusaineistossa ihmisten väliset suhteet kuitenkin korostuivat ja esimerkiksi autonomian kokemus oli myös vahvasti sidoksissa muihin ihmisiin. Decin ja Ryanin itsemääräytymisteoriassa se luokitellaan ihmisen yksilölliseen tarpeeseen, ei niinkään itsestä ulkopuolisiin riippuvana kokemuksena. Tutkijoiden aineistossa kuitenkin johonkin kuulumisen kokemus, ja siellä tunnustuksen saaminen, nousi keskiöön. Se näkyi vahvasti yhteisöön kuulumiseen sekä toimijuuteen liittyvänä tekijänä. (Mönkkönen ym. 2023.) Seuraavassa alaluvussa pohdin enemmän sitä, mitä yhteisöllisyys voi olla yksinyrittäjälle.

2.1 Arvonanto yhteisössä

Miten yrittäjä saa arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia työskennellessään yksin, ilman varsinaista työyhteisöä? Jos yksilö peilaa omaa merkityksellisyyden tunnetta ympärillään olevista ihmisistä ja ryhmistä, on oman osaamisen arvokkuutta vaikeampi nähdä, jos siitä ei saa tunnustuksen kokemusta ja arvostusta itsensä ulkopuolelta (Mönkkönen ym. 2023). Axel Honnethin tunnustamisen teorian mukaan tunnustaminen tarkoittaa yksilön myönteisten ominaisuuksien vahvistamista (Paju ja Merikoski 2023). Kun yrittäjällä ei arjessaan ole toista tekijää, josta peilata omia vahvuuksia on hänelle hyödyllistä vahvistaa sisäistä ymmärrystä itsestään ja omasta potentiaalistaan.

Tunnustuksen voi ansaita myös julkisilla tunnustuksilla. Arvonannon voi aistia ihmisten keskeisessä vuorovaikutuksessa tai julkisilla tunnustuksilla. Julkiset tunnustukset annetaan usein ihmisen taidoista, joita hän on hyödyntänyt jonkin ryhmän, organisaation tai yhteiskunnan hyvinvoinnin kasvattamiseksi. Tällainen tunnustus korostaa meriittejä ja kilpailua, kun taas läheisissä suhteissa korostuu vastavuoroisuus, hoiva ja arvomaailma. (Mönkkönen ym. 2023). Näin voidaan

päätellä, että julkisten tunnustusten priorisoiminen ihmisten keskeisen vuorovaikutuksen yli tekee yksinyrittäjyydestä suorittavan ellei yrittäjä itse tiedosta asiaa. Tällöin hän osaa itse tarvittaessa hakeutua vuorovaikutustilanteisiin, joissa on mahdollista saada tunnustusta vastavuoroisesti ja hoivan kautta.

Miten yksinyrittäjä löytää arkeensa tunnustuksen kokemusta ja mahdollisuuksia peilata tekemistään muihin ihmisiin? Jos yrittäjä ei saa tunnustusta tekemisestään, onko silloin vaikeampi hahmottaa omia tekemisen rajoja? Halutessa tunnustuksen saamiseksi on yksinyrittäjällekin erilaisia mahdollisuuksia. Yrittäjä voi esim. verkostoitua ja hakea palautetta kanssaryrittäjiltä. Vuonna 2023 Suomessa oli keskimäärin 230 000 yksinyrittäjää, joten pulaa tekijöistä ja mahdollisista yhteistyökumppaneista ei ole (Hannula 2024). Hyviä paikkoja oman yrittäjäkokemukseni mukaan verkostoitumiseen ovat erilaiset järjestöt ja sosiaalisen median kautta kanssaryittäjiin yhteydenottaminen. Yksinyrittäjän ei tarvitse tehdä kaikkea itse. Tärkeää on tietää omat rajansa sekä nähdä, milloin projektissa on hyödyllistä käyttää ulkopuolista apua.

Sini Linterin ja Hanna Pelttarin Itsensätyöllistäjän oppaassa (yksinyrittäjäyys on yksi itsensä työllistämisen muoto) kerrotaan siitä, miten työssä koettu arvostus voi auttaa jaksamaan. Oppaassa korostuu asiakkailta tuleva tunnustus esimerkiksi siinä muodossa, että asiakkaat jopa ns. kilpailevat osajaan, tässä tapauksessa yksinyrittäjän, ajasta. (Linteri & Pelttari 2023.) Asiakaspalautteiden hankkiminen on hyödyllistä tunnustuksen saamiseksi sekä oman osaamisen ja yritystoiminnan kehittämisen kannalta.

Yksi arvonannon ilmentymä yhteisössä on nähdyksi tuleminen. Arvoa ja arvottomuutta -kirjassa yksilön kokemus nähdyksi tulemisesta määritellään ihmiskäsitteksenä, jossa nähdään toiset ihmiset ainutlaatuisina yksilöinä, joilla on omat unelmansa, he ovat selviytyneet, ovat potentiaalisia osaajia ja ovat ihmisiä, joilta minä yksilönä voin oppia jotakin. Nähdyksi tulemiseen liittyy hienotunteisuutta, joka näkyy mm. läsnäolona ja tilan antamisena toiselle. Kun yksilö ko-

kee, että hänen ympärillään olevat merkitykselliset muut pitävät häntä merkityksellisenä, näkyy se ulospäin. Tällöin yksilö ja hänen toimintansa otetaan myös vakavasti ja hänelle annetaan tilaa sekä kunnioitusta. (Mönkkönen ym. 2023.)

Yksinyrittäjänä itsensä avaaminen yhteisölliselle ajatusmaailmalle mahdollistaa sen, että yhteistyöllä pystytään luomaan jotain ”enemmän”. Jotain tarpeellista, mielenkiintoista ja innovatiivista, joka mahdollistaa kehityksen yrittäjänä ja yksilönä sekä erilaisten asiakasprojektien vastaanottamisen, mikä tuo mahdollisesti kaivattua vaihtelua yritystoimintaan. Tähän mennessä on todettu, miten tärkeää yksinyrittäjälle on tuntee itsensä ja toimintatapansa. Tätä kautta voidaan yksinyrittäjyyttä katsoa näkökulmasta, jossa hänen yritystoimintansa on yksi yksinyrittäjän persoonan ilmentymistä. Tällainen ajattelutapa mahdollistaa yhteistyöntekemisen muiden yksinyrittäjien kanssa, koska se sisältää oletuksen jokaisen yrittäjän ainutlaatuisuudesta, jolloin kukaan muu ei voi toteuttaa kyseisen yrittäjän toimintaa niin kuin hän sen toteuttaa. Tämä vähentää myös pelkoa kilpailuasetelmasta saman alan tekijöiden kesken. Yksinyrittäjälle on hyödyllistä asennoitua muiden yrittäjien toimintaan oppimahdollisuutena itsestä ja yritystoiminnasta.

2.2 Toimijuus

Kirjassa Arvoa ja arvottomuutta ihmisen toimijuus käsittää kolme osa-aluetta: tahto, kyvyt ja mahdollisuudet. Toimijuutta tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten yksilön autonominen toimijuus suhteutuu hänen ympäristöönsä. (Mönkkönen ym. 2023.) Omaehtoisuus eli autonomia edellyttää, että ihmisellä on vapaus toimia omasta sisäisestä tahdosta käsin. Yksilö voi arvostaa itse tekemistä: eli ei painoteta määränpäättä vaan itse matkaa ja enemmän sitä, mitä koetaan matkalla tavoitteisiin. Tai yksilö arvostaa tavoitteidensa päämääriä niin paljon, että se motivoi toimimaan. Kummassakin tapauksessa yksilön motivaatio kasvaa sisäisesti tahtotilasta eikä ympäristön tarjoamista ulkoisista paineista tai motivaattoreista. (Martela 2014.) Autonomia on oleellinen lähtökohta ihmisen toimijuudelle (Mönkkönen ym. 2023).

Yksilön kyvykkyys tarkoittaa ymmärrystä siitä, mitä hän kokee kykenevänsä saavuttamaan. Kokeeko yksilö kykenevänsä tehtävän suorittamiseen tai jopa ylittämään itsensä haasteita kohdatessaan. (Martela 2014.) Itsensä kuunteleminen ja tavoitteiden asettaminen itsetuntemuksen pohjalta, nostaa itsemotivoitumista. Kuten luvussa 2 mainittiin, ilman itsemotivoitumista ei voi olla itseohjautuvuutta. Luvussa neljä kerron enemmän palvelumuotoilun ajatusmaailmasta, joka yrittäjän implementoidessa elämäänsä mahdollistaa sisäisen maailman tarkkailun ja huomioiden reflektoinnin. Näin yrittäjä oppii omista taidoistaan, huomaa kehityksensä ja tiedostaa kykynsä paremmin. Yrittäjän sisäinen ymmärrys omista kyvyistään heijastuu siihen, miten hän toimii yrittäjänä.

Johanna Ranta puhuu väitöskirjassaan suhteellisesta toimijuudesta, mikä tarkoittaa ihmisen toimijuutta yhteydessä ympäristöön (Mönkkönen ym. 2023). Palvelumuotoilu on perusajatukseltaan ihmislähtöistä suunnittelua, joka yksinkertaistetusti tarkoittaa ihmisten arvojen ja tarpeiden laittamista suunnittelun keskiöön. Tämän ajattelutavan voi kääntää ulkoisten ongelmien ratkomisesta sisäisten ongelmien ratkomiseen ja hyödyntää sitä omien sisäisten solmukohtien selkeyttämisessä. (Lewrick, Thommen & Leifer 2020.) Tähän hyödynnetään ensisijaisesti itsetutkistelua harjoitusten avulla ja ympäristön kanssa kommunikointia. Tästä kerron enemmän luvuissa neljä.

Yrittäjän on tärkeää löytää omat sisäiset syynsä ja inspiraation lähteensä, jotka motivoivat arjessa eteenpäin vievään toimintaan. Jos luonnolliset sisäiset motivaattorit sivuutetaan, voi yritystoiminta jäädä pinnallisen tuntuiseksi itse yrittäjälle (ja tämä heijastuu asiakassuhteisiin, mikä heijastuu liiketoimintaan). Jos ihmisen merkityksellisyyden kokemus on riippuvainen yhteyksistä toisiin ihmisiin, on oleellista osata kommunikoida toimintansa motivaattorit itsensä ulkopuolelle. Yrittäjälle kasvaa sisäinen ymmärrys ja tietoisuus siitä kuka hän on itsereflektion ja ulkopuolelle suuntautuvan viestinnän kautta, joka luo arvokkuuden tunnetta ja merkityksellisyyden kokemuksia. Kommunikoimalla syyn yksinyrittäjyydelleen ja yrityksensä olemassaololle voidaan myös kohdeyleisö kutsua mukaan johonkin minkä he kokevat merkitykselliseksi (Paulsen 2022).

Yrittäjän itseohjautuvuuden kannalta on oleellista tiedostaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa, rajansa ja mahdollisuutensa. Mahdollisuuksien näkemisessä ja niihin tarttumisessa auttaa uteliaisuus ja kehityshalu, jotka molemmat ovat yksinyrittäjälle hyödyllisiä ominaisuuksia kuten aiemmissa luvuissa todettiin. Yrittäjän kykyä hahmottaa omaa kyvykkyyttään voidaan katsoa myös päänsisäisinä tarinoina, joista osa on tiedostettuja ja osa tiedostamattomia (Rantanen 2016). Tiedostamattomien ja rajoittavien uskomusten korjaaminen sellaisilla, jotka tukevat hänen tekemistään, auttaa yrittäjää hahmottamaan aidon potentiaalinsa ja toimimaan siitä käsin.

Kun yhteisössä kunkin yksilön vahvuudet pääsevät loistamaan ja rajoitukset kompensoivat toisiaan, mahdollistetaan hedelmällinen yhteistyö yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Huomioimalla yksilön ainutlaatuisuus ja luontaiset vahvuudet yhteistyössä, mahdollistetaan moninäkökulmaisuus ja ihmisten vahvuuksien varaan rakentuvan toimintakulttuurin rakentaminen. (Mönkkönen ym. 2023.) Palvelumuotoilu tarjoaa hyödyllisen yhteisen lähestymistavan yhteistyöhön sellaisten yrittäjien kesken, jotka tulevat projektiin erilaisilla tiedoilla, taidoilla ja näkökulmilla. Tällainen yhteistyö mahdollistaa monipuolisemmin projektien työn alle ottamisen. Tämän tyyppiset mahdollisuudet voivat nostaa myös yrittäjän motivaatiota toimintaan. Myös kuten aiemmin kerrottiin, yhteistyö ja yhteisöllisyys mahdollistavat tunnustuksen saamisen sekä vahvemman kuuluvuuden tunteen, jotka molemmat vaikuttavat yksilön arvon tunteeseen. Tämä kasvattaa yrittäjän tunnetta palkitsevasta yrittämisestä.

Ihmisellä on laumaeläimen luontainen tarve olla yhteydessä muihin ihmisiin ja kokea kuuluvuutta yhteisöön (Martela 2014). Yrittäjä voi löytää tämän kokemuksen erilaisen yrittäjäyhteistyön kautta esimerkiksi projektiluontoisesti, kuten aiemmin mainittiin. Hän voi myös vuokrata toisen yrittäjän kanssa yhteiset tilat tai käyttää yhteiskäytössä olevia työtiloja (Sormunen 2020). Keinoja on monia, mutta yksinyrittäjän ei tarvitse jäädä yksin. Yhteisön tuoma tuki edistää yrittäjän jaksamista ja yleistä hyvinvointia (Sormunen 2020). Yrittäjäyhteistyö, joka on

mielekästä ja kannustavaa mahdollistaa yrittäjän kasvua. Kun yksinyrittäjä tiedostaa tämän mahdollisuuden ja hyödyntää sitä, on se yksi kanava palkitsevuuden tunteen kasvattamiseen.

2.3 Kannattelevat suhteet

Sosiaaliset suhteet, vuorovaikutteisuus ja myötätunto kasvattavat merkityksellisyyden kokemusta. Sosiaalinen tuki sisältää emotionaalisen yhteyden (huoli, empatia ja kiintymys) ja käytännössä ihmisten välisen vaihdon keinoja (apu, neuvonta ja mahdollisuuden vastavuoroisuus). Kannattelevilla suhteilla tarkoitetaan arkipäiväisiä kokemuksia sosiaalisista vuorovaikutustilanteista, eikä sitä voi erotella arvonnosta yhteisössä, toimijuudesta tai elämän horisontista, koska sen vaikutus näkyy näissä kaikissa. (Mönkkönen ym. 2023.)

Auttaminen eli hyväntekeminen muille nousi tutkimuksessa yhdeksi tärkeäksi merkityksellisyyden kokemuksen kasvattajaksi. Auttaminen sen eri muodoissa tuo ihmisille syvempää merkityksen tunnetta elämään. Se voi ilmetä lyhyinä hetkinä tai pidempinä tukisuhteina virallisessa auttamistyössä, naapurisuhteissa tai vapaaehtoistöissä. Kun yksilö saa olla avuksi muille, vahvistaa se tunnetta siitä, että kuuluu johonkin. Yksilö kokee olevansa osa yhteisöä. Tärkeätä on, että päästessään tekemään hyvää ihminen saa sitä myös takaisin. (Mönkkönen ym. 2023.) Suomalaisista yksinyrittäjistä 74 % toimii palvelualalla hyödyntäen jossain määrin yhteistyötä ja yrittäjäverkostoja työprojekteissa (Suomen Yrittäjät 2022). Vaikuttaa siltä, että suomalaiset yksinyrittäjät ovat löytäneet yhteistyön mahdollisuudet ja sen tuomat hyödyt yrittäjän arkeen.

Yhteisön sisällä täytyy myös olla päämääriä, joita kohti edetään yhdessä. Tutkimuksen aineiston perusteella suomalainen on muuttumassa yksinpärjääjä sisistä ihmiseksi, joka antaa enemmän huomiota ja kaipaa myös enemmän huomiota toisilta. (Mönkkönen ym. 2023.) Yhdessä tekeminen yhteisiä tavoitteita kohti nostaa yrittäjän motivaatiota. Yksinyrittäjällä on kuitenkin varmasti tavoitteita yritystoimintansa suhteen, jotka eivät liity muihin yrittäjiin. Miten hän voi motivoida itseään ilman tai vähällä ulkopuolisella palautteella?

2.4 Elämän horisontti

Ihmisen elämää hallitsee aikamaisema: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuuden mahdollisuudet. Voimme erotella tässä hetkessä olevat konkreettiset asiat tulevaisuuteen vaikuttavista mielikuvista ja ajatuksista. (Mönkkönen ym. 2023.) Konkreettisten tavoitteiden asettaminen nykyhetken ja yrittäjän unelmien perusteella vahvistaa motivaatiota toimia. Kun yrittäjä hahmottaa oman kykynsä toimia haastavissakin tilanteissa, mahdollistaa se korkeampien tavoitteiden asettamisen. Näiden tavoitteiden paloittelu sopivan kokoiisiin ja toteutettaviin paloihin mahdollistaa motivaation ylläpidon.

Kuten aiemmissa luvuissa on todettu, on yksinyrittäjän menestyksen kannalta paljon asioita, joihin hän voi vaikuttaa omalla asenteellaan. Narratiivisessa terapiassa puhutaan ohuista tarinoista, jotka tulevat yksilön ulkopuolelta mutta vaikuttavat kuvaan hänestä itsestään ja mm. omien kykyjen tiedostamiseen. Kohdatessaan haastavan tilanteen yksilö usein näkee ohuen tarinan jollain tavalla itseään rajoittavana. (Morgan 2008, 21.) Puhun itse asiakkaideni kanssa yrittäjän päänsisäisistä tarinoista, jotka voivat olla rajoittavia tai mahdollistavia. Mitä avoimemmin yrittäjä pystyy hahmottamaan potentiaalinsa, sitä korkeammat hänen tavoitteensa usein ovat. Hän kokee olevansa vapaa luomaan itse elämänsä tarinan. Kun tähän yhdistetään kyky ottaa vastuu omasta toiminnasta, on kaikki mahdollista.

Tavoitteiden asettaminen lähtee siitä, että tietää mitä haluaa. Tämän takia on tärkeää, että yrittäjä tiedostaa aidot kykynsä, mieltymyksensä ja arvomaailmansa, joiden pohjalta hän lähtee kulkemaan oikeaan suuntaan saaden matkalla vahvistuksia siitä, että tekee oikeita asioita. Ihmisaivot on ohjelmoitu pelkäämään uutta ja tuntematonta. Rutiinien rikkominen ja uusien asioiden testaaminen kuitenkin auttaa yrittäjää tutustumaan itseensä ja sisäiseen maailmaansa paremmin. Näin yrittäjä osaa asettaa tavoitteita, jotka aidosti resonovat sen kanssa mitä hän tarvitsee ja haluaa yrittäjyydeltään. (Michaels, 2012.)

Yksinyrittäjyyden vapauden käänköpuoli on vastuu yrityksestä ja omasta toiminnasta. Liiallinen vapaus saattaa vaikeuttaa vastuun kantamista eli niiden rajojen

ja raamien luomista, joiden sisällä yrittäjyys pääsee kukoistamaan. Jos yksinyrittäjällä on jousto päättää työskentelynsä ajasta ja paikasta melko vapaasti, vaatii arjen pyörittäminen enemmän suunnittelua ja aiemmin tässä työssä käsitellyä itseohjautuvuutta (Savaspuro 2019, 45–46). Oleellista arjen raamien suunnittelussa yksinyrittäjälle on aiemmin käsitelty selkeiden tavoitteiden asettaminen itsetuntemuksen pohjalta. Jotta motivaatio pysyy yllä, tavoitteet on hyvä jakaa erikokoisiin ja eri aikavälillä toteutettaviin. Näin yrittäjä saa eri kokoisia palkintoja matkallaan kohti pitkän aikavälin tavoitettaan. (Michaels 2012.) Kuva 3 havainnollistaa Jillian Michaelsin tavoitepyramidin ja sen, miten tavoitteet jaetaan aikamääreellisesti.

Kuva 3. Tavoitepyramidi, jonka avulla yrittäjä voi suunnitella tavoitteensa toteutettaviin paloihin aikamääreellisesti (Michaels 2012).

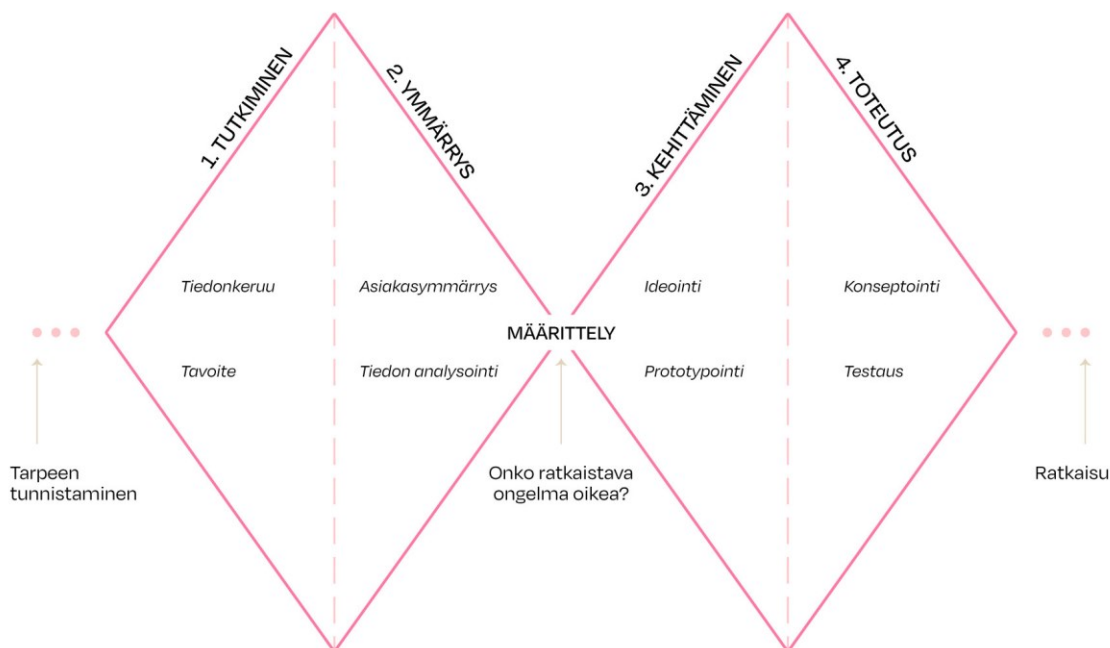
Ottamalla vastuun itsestään ja yritystoiminnastaan yksinyrittäjällä on vapaus rakentaa itsensä näköistä, palkitsevaa yrittäjyyttä. Kun yrittäjä on tietoinen tavoitteilastaan ja siitä, millä askelilla hän pystyy tuomaan sen tähän hetkeen, on hänellä mahdollisuus rakentaa palkitsevan yrittäjyyden tarinan todeksi elämässään.

3 Palvelumuotoilulla voimaa yrittäjyyteen

Palvelumuotoilu on suunnittelijoiden käyttämä iteratiivinen ajattelu- ja työskentelymalli, joka kulkee ongelman tunnistamisesta ja sanoittamisesta erilaisten tutkimusmetodien ja testauksen kautta ongelman ratkaisuksi kehitettyyn toteutukseen (Lewrick ym. 2020). Sen sijaan, että ensimmäinen ratkaisu toteutetaan kalliilla budjetilla aikaa vievästi, testataan sen toimivuus käytännössä ja tavoitteiden mukaisesti, yksinyrittäjälle mahdollisten resurssien puitteissa. Usein puhutaan MVP-versiosta, joka tulee sanoista Minimum Viable Product, mikä on vapaasti suomennettuna 'vähimmäis toteuttamiskelpoinen tuote'. Tällä tarkoitetaan palvelua tai tuotetta, joka antaa käyttäjälleen maksimaalisen arvon pakketsissa, jonka ominaisuudet ovat vielä työn alla (Liikkanen 2020). Yksinyrittäjän rakentaessa omaa yrittäjyyttään tavoitteenaan tehdä siitä mahdollisimman palkitseva, on hänelle hyödyllistä tiedostaa omat halunsa ja tarpeensa, jotta asioiden testaaminen käytännössä toteutetaan oikeita tavoitteita kohti. Seuraavassa alaluvussa kerron enemmän palvelumuotoilun prosessista, jonka avulla yrittäjällä on mahdollisuus kasvattaa tietoisuuttaan em. asioista.

3.1 Tuplatimantti prosessina

Yrittäjällä on oletamus siitä, mihin suuntaan hän haluaisi kasvattaa omaa toimintaansa. Tavoite on kuitenkin korkea ja maaliin pääseminen veisi aikaa, varoja ja energiaa. Tällöin yrittäjän on parempi pohtia tavoitteesta pienempi osa, jonka toteuttamalla hän pääsee testaamaan oletustaan. Toisin sanoen, luoda MVP-versio pitkän ajan tavoitteestaan. Usein käytetty palvelumuotoilun prosessimalli on tuplatimantti, joka kuvaa projektin vaiheita tarpeen tunnistamisesta ratkaisuun asti. Kuvassa neljä näytetään, miten ensin syntyy tarve, jolle tuplatimantin prosessin kautta haetaan ratkaisu. Ensimmäisessä timantissa pyritään ymmärtämään ja määrittelemään aito ongelma, kun toisessa timantissa haetaan ja muotoillaan oikea ratkaisu ongelmaan (Innanen 2028).

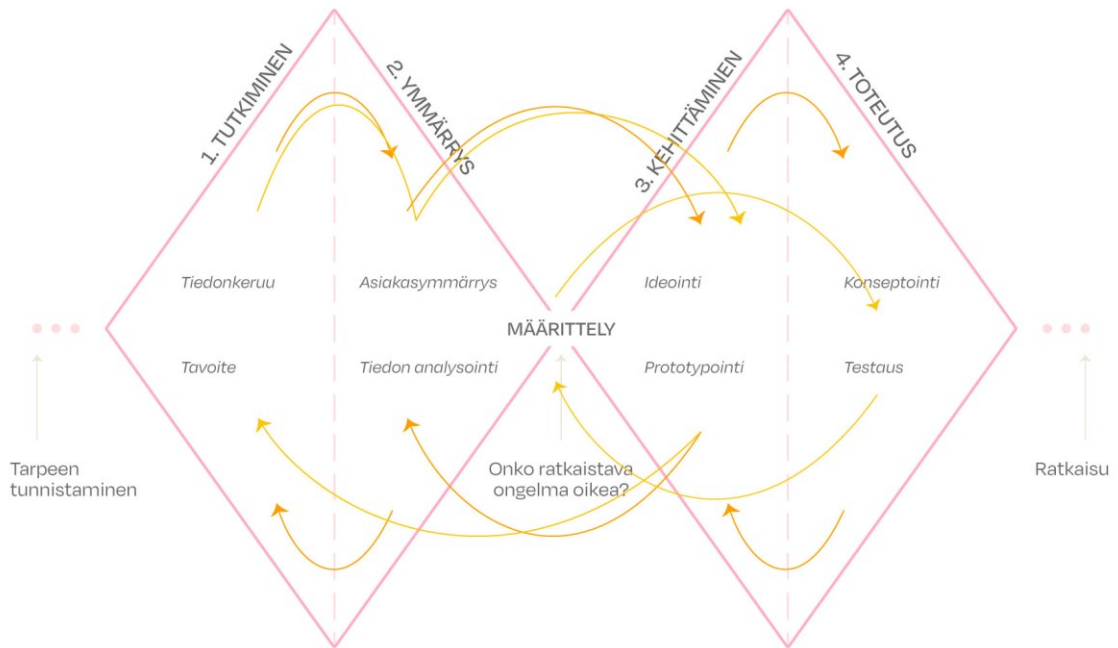

Kuva 4. Tuplatimantti kuvaa palvelumuotoilun prosessin vaihteita. (Ahlroth 2024; Ahtola 2020; Innanen 2018; Stickdorn ym. 2018.)

Molemmat timantit voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäisen timantin ensimmäinen vaihe on tutkiminen, joka sisältää nykytilanteeseen tutustumisen ja tiedonkeruun. Tässä vaiheessa määritellään myös lähtötilanteet mittarit, jotta myöhemmässä vaiheessa voidaan mitata ratkaisujen laatua. Tämän vaiheen tutkimusmenetelmiä ovat mm. pöytätyö, vertailuanalyysi, kyselytutkimus, haastattelut, työpajat, havainnointi ja palvelupolut. Näiden keinojen avulla tarkoituksena on luoda tietovarasto, jonka avulla prosessi seisoo tukevalla pohjalla. Todennäköisesti iteratiivisen prosessin aikana kuitenkin palataan jollain tavalla korjaamaan tätä pohjatietoa. Ensimmäisen timantin toisen vaiheen eli ymmärrysvaiheen tarkoitus on rakentaa pohjatiedon päälle ja muodostaa kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta tilanteesta, jonka avulla on mahdollista rakentaa suunnittelutyön perusta. Tämän vaiheen menetelmiä ovat mm. online-etnografia, luovat ja toiminnalliset menetelmät, asiakaskuvaukset sekä samankaltaisuuskaaviot. Ennen ensimmäisestä timantista eteenpäin siirtymistä määritellään mitä lähdetään suunnittelemaan ja testaamaan toisessa timantissa. (Innanen 2018.)

Kehittämisvaiheessa tavoitteena on testata mm. MVP-versioiden ja muiden prototyyppien avulla mahdollisimman resurssitehokkaasti ideoiden toimivuus. Tarkoituksena on kerätä paljon ratkaisuja, joita testaamisen kautta kehitetään lähemmäs tarkoituksenmukaista lopullista ratkaisua. Menetelminä tässä vaiheessa toimii mm. ideointitekniikat, yhteiskehittämistyöpajat, läpikävely, draama ja erilaiset prototypoinnit. Kehittämisvaiheessa valitaan ratkaisut, jotka viedään tuotantoon tuplatimantin neljännessä eli toteutusvaiheessa. Toteutusvaiheessa ratkaisut luodaan aitoon ympäristöön sopiviksi viimeistelemällä niitä mm. pilotoinnin, käyttäjätestauksen, palvelumallikuvauksen ja tuotteistamisen avulla. Toteutusvaiheeseen kuuluu myös ratkaisujen laadun arviointi ja mittaaminen. (Innanen 2018.)

Tuplatimantti suunnitteluprosessin ei ole tarkoitus olla lineaarinen vaikka se visuaalisesti saattaa antaa kuvan sellaisesta prosessista. Kuten luvussa 2 kerroin, palvelumuotoilun toimintaperiaatteisiin kuuluu syklisyys, joka ei kuitenkaan tarkoita sitä, että suunnitteluprosessissa kierretään ympyrää tai palattaisiin taaksepäin. Tarkoituksena on koko ajan liikkua eteenpäin ja kehittää vanhasta opitun kanssa taas tarkemmin kohti tavoitetta. (Stickdorn ym. 2018, 90). Kuva 6 kuvaa erilaisia skenaarioita aidosta suunnittelupolusta tuplatimantin päälle piirrettynä. Jokainen prosessin vaihe sisältää iteraatioita tarpeen mukaan mutta saattaa myös käydä esimerkiksi niin, että ideointivaiheessa huomaa ongelmakohtia, jotka korjatakseen täytyy tehdä lisää tutkimustyötä, jotta pääsee liikkumaan kannattavasti kohti oikeaa ratkaisua (Stickdorn ym. 2018, 90). Eli tuplatimantin sisällä liikutaan todennettujen tarpeiden mukaan syklisesti ja iteratiivisesti. Tarkoituksena on koko ajan oppia siitä, mitä tekee ja implementoida tätä uutta opittua prosessin viemiseksi eteenpäin.

Kuva 5. Suunnitteluprosessin syklisyys ei tarkoita saman toistoa vaan uuden oppimista ja opitun tiedon kanssa eteenpäin liikkumista kohti tavoitteita. (Ahlroth 2024; Ahtola 2020; Innanen 2018; Stickdorn ym. 2018.)

Ajattelutapana palvelumuotoilu on käytännönläheinen ja yhteistyöhön panostava. Se hakee tasapainoa teknologisten mahdollisuuksien, ihmistarpeiden ja liiketoiminnan välillä. Työskentelymallina se pohjaa em. ajattelutapaan ja kuten aiemmin tarkasteltiin, se on aina kokeileva ja iteratiivinen. Tarkoitus on mahdollisimman käytännönläheisesti testata hypoteesit, jotka analysoidaan ja analyysien pohjalta tehtyjen johtopäätösten perusteella tuodaan käytäntöön tarvittavat muutokset. Ja näin sykli jatkuu. (Stickdorn ym. 2018.)

3.2 Työmenetelmien valinta yrittäjää varten

Palvelumuotoilun työkalut ovat monimuotoiset ja ne tulisi aina valita kyseisen projektin tarpeiden mukaan. Lähtökohtaisesti työkalujen tarkoitus on olla helposti ymmärrettäviä ja käytännöllisiä (myös henkilölle, jolla ei ole tietoa palvelumuotoilusta). Ne ovat usein visuaalisia ja niiden on tarkoitus mahdollistaa eri alojen osaajien yhteistyö. Kun yksinyrittäjä rakentaa palkitsevaa yrittäjyyttä itselleen, voidaan palvelumuotoilun työkaluja käyttää sisäisen maailman tutkimiseen ja muutoksen tekemiseen myös ulkoisessa ympäristössä niihin asioihin, joihin

yrittäjällä itsellään on valta. Välineiden avulla tasapainotetaan yksinyrittäjän tarve menestykseen ja mielekkääseen yritystoimintaan asiakkaan tarpeiden kanssa sekä käytännön keinojen avulla mahdollistetaan kokonaisvaltaisesti yksinyrittäjälle palkitseva yritystoiminta. (Stickdorn ym. 2018.)

Yksi työkalujen valintakriteeri on niiden käytön kokemuksellisuus ja kokonaisvaltaisen tunnelman luominen, jotta yrittäjän päänsisäisen tarinan muutos onnistuu mahdollisimman menestyksellisesti. Muuttamalla päänsisäistä tarinaa ja asennetta päästään muuttamaan myös ulkoisia olosuhteita. Tämän opinnäytetyön tutkimustyötä tehdessäni kiinnitin huomiota siihen, miten yksilön luodessa muu-
tosta elämäänsä, voidaan muutoksen tarpeet ja välineet jakaa sisäisiin ja ulkoi-
siin. Tarinalla luodaan elämyksiä ja kokemuksia, jotka syntyvät yksilön aistiko-
kemuksista, ajatuksista ja tunteista (Rantanen 2016, 81). Nämä ovat jokaiselle
henkilökohtaisia ja ulkopuolisena voi vaikuttaa toisen yksilön kokemuksiin rajoi-
tetusti (Paulsen 2022). Yksilön henkilökohtaiseen kokemukseen vaikuttavat si-
säisesti se mitä hänellä on taipumus ajatella asioista, tuntea ja kokea, hänelle
aiemmin tapahtuneet asiat ja muistot niistä sekä hänen vireystasonsa, aistiha-
vainnot, aivokemia ja yksilön herkkyys kokea asioita. Ulkopuolisista asioista yrit-
täjän tilanteeseen vaikuttavat mm. muut ihmiset, prosessit ja ympäristö. (Ranta-
nen 2016, 117.)

Itse työkalujen käyttäminen ja tehtävien tekemisen tulisi olla mukavaa yrittäjälle. Muutos on haastavaa ihmisaivoille mutta, kun siitä tehdään positiivinen koke-
mus ja aktivoidaan hyvinolon hormoneita uuden oppimisella, vahvistetaan yrit-
täjän motivaatiota. Dopamiini on aivojen oppimishormoni, joka aktivoituu, kun
yksilö haluaa jotain. On siis hyödyllistä, kun yrittäjä tiedostaa tavoitteensa selke-
ästi eli tietää mitä haluaa. Ihmisaivot oppivat koko ajan uutta ja aivot päivittyvät
näiden uusien kokemusten perusteella. Mitä useammin ja pidempään tois-
tamme jotain tapaa tai ajatusmallia, sitä vahvemmin se meissä on. Kun yrittäjä
tietoisesti keskittyy asioihin, jotka vievät häntä eteenpäin valitsemaansa suun-
taan, sitä enemmän hän kiinnittää huomiota vahvistuksiin itsessään ja ympäris-
tössä, jotka motivoivat häntä jatkamaan. (Rantanen 2016.)

3.3 Palkitsevan unelmayrittäjyyden rakentaminen

Palvelukokonaisuuden luomisessa tavoitteena on jakaa erilaiset harjoitukset ja työskentelymenetelmät yksinyrittäjälle sopivaan raamitukseen. Tämä tarkoittaa, että kokonaisuuden tulisi kulkea luonnollisesti samaa matkaa yksinyrittäjän rakentaessa unelmayrittäjyyttään. Tämän opinnäytetyön tutkimustyön perusteella jaan palkitsevan yrittäjyyden luomisen vaiheet kolmeen osaan: lähtien itsetuntemuksesta, kasvaen itsemotivaatioon ja lopulta itseohjautuvuudessa käytännön toteutukseen kuten kuvassa 6 esitetään. Jokainen yrittäjän tekemä muutos yrittäjyyteensä käy läpi nämä vaiheet. Tavoitteena on, että yrittäjä oppii tuntemaan itsensä paremmin ja ymmärtää mitä hän sekä hänen yritystoimintansa tarvitsevat matkalla menestykseen.

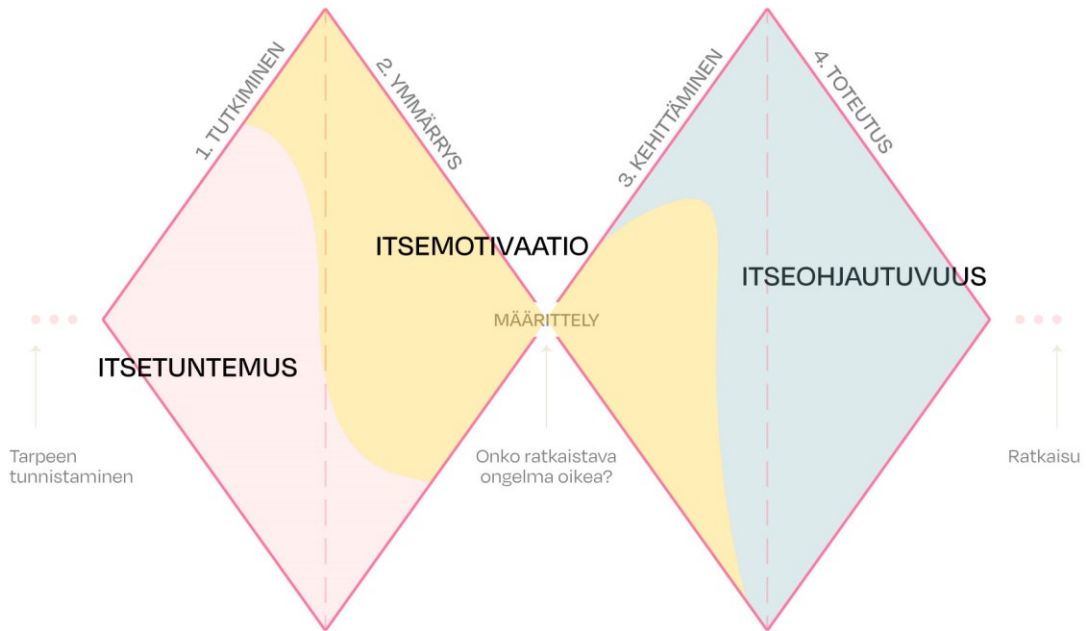
Kuva 6. Palkitsevan unelmayrittäjyyden luomisen kolme vaihetta (Ahlroth 2024).

Kaikki vaiheet pitävät sisällään ensin datan keräämisen, datan organisoinnin ja datan ymmärtämisen. Itsetuntemuksessa sukelletaan yrittäjän sisäiseen maailmaan ja tuodaan tietoisuuteen nykyhetki ja mitä se pitää sisällään. Miltä hänen yrittäjyytensä näyttää kokonaisuudessaan tällä hetkellä ja miten se vaikuttaa häneen sekä hänen ympäristöönsä. Tarkoituksena on ensin ymmärtää ongelmakohdat ja kipupisteet, ennen kuin lähdetään ratkaisemaan asioita. Tämän ymmärryksen kautta voidaan edetä käytännön toimiin, kun todetaan, että se on tavoitteiden mukaista. Itsemotivaatiovaiheen tavoite on tehdä kristallin kirkkaaksi yrittäjälle mitkä ovat hänen tavoitteensa. Jotta yrittäjä saa mahdollisim-

man kokonaisvaltaisen kokemuksen tavoitteistaan, on mielestäni tässä vaiheessa tarpeen pyrkiä luomaan vahvoja aistikokemuksia, jotka vaikuttavat tunnetasolla. Pyritään luomaan kokemus tavoitetulevaisuudesta yrittäjälle tähän hetkeen, jotta hän saa ammennettua motivaatiota tästä tulevaisuudenkuvasta. Itseohjautuvuusvaiheessa edellisen vaiheen aikana määritelty palkitseva unelmayrittäjyys pilkotaan pienempiin tavoitteisiin, joihin luodaan saavutettavat askelmerkit. Askelmerkkien tarvitsee olla yrittäjän arkeen sopivia, jotta käyttöönotto on mahdollisimman sujuvaa. Tarkoituksenmukaista voi olla luoda muutama keskikokoinen tavoite, jotka johtavat unelmayrittäjyyteen ja arjen askelmerkkien suunnittelu tehtäisiin tästä hetkestä seuraavaan keskikokoiseen tavoitteeseen.

3.4 Työmenetelmät

Hyödyntäen tuplatimantin prosessimallia, olen jakanut kolme eri unelmayrittäjyyden rakentamisen vaihetta palvelumuotoilun prosessiin, kuten kuvasta 8 näkee. Olen pyrkinyt määrittelemään palkitsevan yksinyrittäjyyden prosessivaiheet sopivaksi tuplatimantin vaiheiden kanssa ja niin, että yrittäjän on luonnollista kulkea prosessin läpi. Itsetuntemuksessa on kyse enemmän sisäisestä maailmasta ja tietopohjan kasaamisesta, jonka päälle voidaan rakentaa ymmärrystä tavoitteista itsemotivaatiovaiheessa ja lopulta itseohjautuvuudessa testataan tarvittavia muutoksia varten edeten kohti ratkaisua.

Kuva 7. Palkitsevan yrittäjyyden luomisen kolme vaihetta tuplatimantti prosessiin istutettuna. (Ahlroth 2024; Ahtola 2020; Innanen 2018; Stickdorn ym. 2018.)

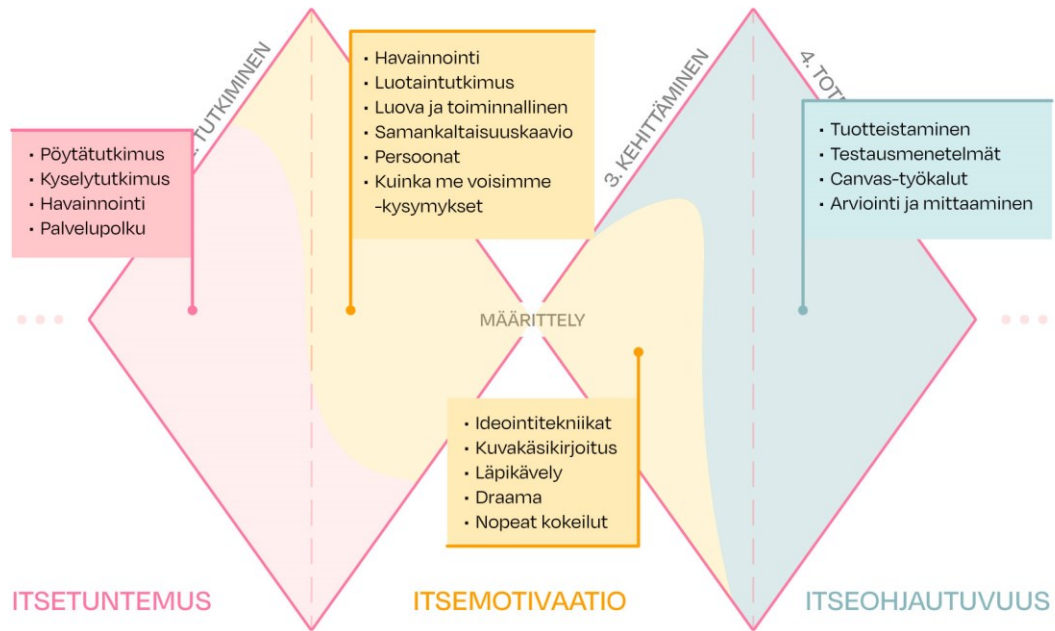
Itsetuntemuksessa selvitetään se, minkälaisena yrittäjänä yksilö näkee itsensä ja tämän hetken. Erityisesti yrittäjän arvomaailma ja persoona ovat tässä vaiheessa tutkimustyön alla. Kerätty data voidaan jakaa kahteen luokkaan: tiedostettu ja tiedostamaton. Tiedostamattoman datan keräämiseen tarvitaan partneri mukaan. Riippuen datan keräämistavasta tämän henkilön on hyvä joku sellainen, joka tuntee yrittäjän hyvin tai sellainen, joka on lähimpiin ulkopuolella mutta, johon yrittäjä kokee voivansa luottaa. (Sinek, Mead & Docker 2017.)

Tavoitteena on rakentaa selkeä kuva siitä, missä yrittäjä on tällä hetkellä sisäisessä maailmassaan ja miten se heijastuu hänen ympäristöönsä. Visualisoidaan ja sanoitetaan nykyinen sisäinen ja ulkoinen maailma: mikä siinä toimii ja mikä ei toimi? Miksi? Miten se mikä toimii lisää tyytyväisyyttä? Miten se mikä ei toimi vähentää tyytyväisyyttä? Mistä nautin nyt ja mistä en? Tässä vaiheessa kaikki kysymykset liittyvät nykyhetkeen, jotta yrittäjä pääsee rakentamaan mahdollisimman kattavan kuvan tilanteesta. Tämä prosessin vaihe pitää sisällään tiedonhankintaa ja ongelman määrittelyä.

Itsemotivaatiossa tavoitteet sanoitetaan selkeästi, jotta löydetään motivaatio itse päämäärästä. Luodaan selkeä tarina ja kuva ultimaattisesta, upeimmasta unelmayrittäjyydestä. Välineinä esimerkiksi erilaiset visualisointiharjoituksen, eri tavoilla tavoitteiden sanoittaminen ja ideointi. Yrittäjän visualisoidessa tavoitetilansa luo hän odotuksia tulevaisuudelle, joka pitää yllä motivaatiota, kiinnostusta ja uteliaisuutta (Rantanen 2016, 89). Kun haetaan selkeyttä yrittäjyyden tavoitetilaan (eli luodaan tavoitemielikuvaa palkitsevasta yrittäjyydestä) tutkitaan sitä, minkälainen on yrittäjän henkilökohtainen näkemys unelmayrittäjyydestä. Tämän takia on tärkeää, että yrittäjä ensin työskentelee sisäisestä nykyisyydestä, jotta hänellä on mahdollisimman selkeä käsitys omasta arvomaailmastaan ja persoonastaan. Näin vältetään turhilta testauksilta myöhemmässä vaiheessa. Itsemotivaatiovaiheessa pyritään hakemaan erilaisia ratkaisuja aiemmin määritettyihin ongelmiin.

Itseohjautuvuusvaiheessa tavoitteena on askelmerkkien selkeyttäminen, jotta yrittäjä pystyy motivoimaan itseään prosessin eri vaiheissa. Tässä vaiheessa on todennäköisesti tarkoituksenmukaista palastella pitkäaikainen tavoite erikokoisiin välitavoitteisiin, jotka ylläpitävät yrittäjän motivaatiota ja synnyttävät onnistumisen tunnetta. Ideaalisti yrittäjä saa askelmerkit, jotka motivoivat itsessään matkalla kohti pidemmän aikavälin tavoitetta, jonka lisäksi hän löytää motivaatiota päämäärästään eli rakennettavasta palkitsevasta yrittäjyydestä.

Prosessivaiheiden polun on tarkoitus vaikuttaa ensin yrittäjän sisäiseen maailmaan ja asenteeseen. Mahdollisen asennemuutoksen kautta hän tiedostaa tarvittavat muutoskohdat yrittäjyydessään ja aktivoituu itse tekemään määritellyt muutokset. Tarkoituksenmukaista tällöin olisi luoda materiaaleja, jotka yrittäjä voi ottaa helposti käyttöön arjessaan sopivalla tavalla. Kuvassa 8 olen listannut eri vaiheisiin sopivia työskentelymenetelmävaihtoehtoja.

Kuva 8. Palkitsevan unelmayrittäjyyden mahdollisia työskentelymenetelmiä prosessin eri vaiheissa. (Ahlroth 2024; Ahtola 2020; Innanen 2018; Stickdorn ym. 2018.)

Työmenetelmävaihtoehtoja on paljon ja niitä voidaan soveltaa monimuotoisesti. Olen luonut yhden esimerkkikokonaisuuden tarkemmasta prosessipolusta. Seuraava esimerkki ei kata kaikkia työmenetelmien käyttömahdollisuuksia vaan se antaa esimerkin kapeasta näkökulmasta, jonka tarkoitus on auttaa lukijaa ymmärtämään palvelumuotoilun toimintamenetelmien käyttömahdollisuuksia palkitsevan yrittäjyyden rakentamisen kontekstissa paremmin.

3.5 Esimerkkikokonaisuus palkitsevan yrittäjyyden polusta

Päiväkirjan pitäminen havainnointien ylöskirjaamiseksi on hyödyllistä koko prosessin ajan ja yrittäjän kannattaa aloittaa se heti prosessin alussa, jotta hän pääsee seuraamaan omaa edistymistään koko matkalta. Reflektoidulla tapahtumilla, ajatuksilla ja tunteilla kasvaa yrittäjän itsetuntemus, jonka pohjalta on tarkoituksenmukaista rakentaa palkitsevaa yrittäjyyttä. Havainnointi on oivallinen tapa löytää omia ja ympäristön tarpeita, mikä yrittäjän arjessa aidosti toimii ja mikä ei sekä mikä siihen tuo merkityksellisyyttä. Tarkkailemalla itseään ja tapahtumia yrittäjällä on mahdollisuus huomata, miten hän oikeasti toimii tilanteissa sekä minkälainen toiminta on kannattavaa ja minkälainen ei tuo haluttua

lopputulosta. (Innanen 2018.) Seuraavassa esimerkissä tavoitteena on, että yrittäjä tiedostaa jokaisella syklillä paremmin oman ydinpersoonansa, joka koostuu yrittäjän kokemuksista, arvoista, uskomuksista, toiveista, unelmista ja mieltymyksistä (Paulsen 2022). Tämän ydinpersoonan pohjalta hän pääsee rakentamaan palkitsevaa yrittäjyyttä.

3.5.1 Itsetuntemus

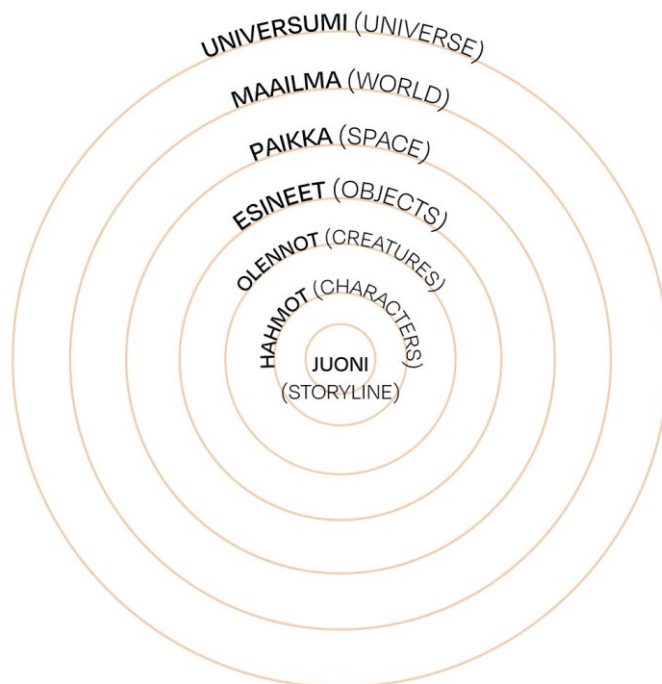
Itsetuntemusvaiheessa on tarkoitus vahvistaa tietoutta siitä, minkälainen on tämän hetken yrittäjyys. Palvelupolkuharjoituksen tekeminen yrittäjän nykyisestä arjesta kertoo kipupisteet ja tilanteen, joissa yrittäjä mahdollisesti kokee uhkan tai vaaran tunnetta. Vähentämällä ja lieventämällä kipupisteitä yrittäjä luo varmuutta, joka mahdollistaa uteliaisuuden, oppimisen ja luovuuden (Rantanen 2016, 91). Palvelupolkua luodessa keskitytään erityisesti ongelmakohtien löytämiseen ja kerätään niistä dataa eri tasoilla. Harjoituksen edetessä itsemotivaatiovaiheeseen lähdetään hakemaan ratkaisuja aiemmin havaittuihin ongelmiin. Palvelupolku kuvaa yrittäjän tiedostavaa osaa tekemisestään. Silloin, kun tavoitteena on päästä syvempään ymmärrykseen, tarvitaan myös tiedostamattoman tuomista tietoiseksi.

Ydinsyy-harjoituksessa pyritään löytämään yrittäjän tiedostamattomat luontaiset vahvuudet. Harjoitus pääpiirteittäin sisältää meditaation, jossa yrittäjä kertoo elämänsä aikajanan ja kirjoittaa lyhyesti mieleen nousevat muistot ylös. Näistä muistoista kerätään 5–7 merkityksellisintä, jotka jaetaan partnerille yhteisellä tapaamisella. Partneri pääsee kuuntelemalla, kysymällä avoimia kysymyksiä ja tarkkailemalla yrittäjää kiinni hänen luontaisiin vahvuuksiinsa ja potentiaaliin, jotka näkyvät toistuvina teemoina yrittäjän kertomissa muistoissa. Jotta yrittäjän partneri pääsee käsiksi yrittäjän tiedostamattomiin taipumuksiin, on suositeltavaa, että hänellä ei ole kovin läheistä suhdetta yrittäjään. Jos harjoituksen partneri tuntee yrittäjän hyvin, on vaarana vahvistusharhan syntyminen, jossa partneri kiinnittää pelkästään huomiota asioihin, jotka vahvistavat hänellä jo olemassa olevaa mielikuvaa yrittäjästä (Cherry 2024). Yrittäjä ja harjoituspartneri keskustelevat harjoituksesta jälkikäteen ja luovat yhdessä visuaalisen kartan,

joka edustaa yrittäjän luontaisia vahvuuksia sen lisäksi, että vahvuudet ja potentiaali kirjataan ylös.

3.5.2 Itsemotivaatio

Yrittäjä luo kokonaisvaltaisen mielikuvan ympäristöstä, hahmoista ja olennoista, itsestään yrittäjänä sekä yrittäjyyden juonesta, joka perustuu hänen arvoihinsa ja persoonaansa. Tämä on tärkeä toteuttaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja kaikki aistit huomioiden. Musiikin, erilaisten visuaalien ja kehollisen tekemisen mukaanottaminen prosessiin elävöittää kokemusta. Tarinallinen maailmanluonti unelmayrittäjyyttä visualisoidessa antaa mahdollisuuden kokea tavoitetulevaisuus tässä hetkessä. Jotta yrittäjä pääsee syventymään tähän tavoitteeseen, voidaan käyttää kuvassa 9 esitettyä mallia maailmanluonnin kerroksista vahvan mielikuvan luomiseksi.

Kuva 9. Maailmanluonnin kerrokset pohjautuen Klaus Paulsenin Story Sphere:n (Ahloth 2024; Paulsen 2022).

Pohjautuen kuvassa 9 nähtäviin maailmanluonnin kerroksiin, yrittäjä rakentaa kattavan mielikuvakartan siitä minkälaiselta hänen yrittäjyytensä näyttää ja tuntuu. Yrittäjä palastelee kohta kohdalta, että miten palkitseva unelmayrittäjyys vaikuttaa eri sidosryhmiin ja hänen ympäristöönsä. Kun hänellä on selkeä ja kattava mielikuva luotuna itsestään ja tästä ympäristöstä on oleellista, että hän pystyy mielikuvituksessaan tuntemaan itsensä jo tässä tavoitetilassa. Jotta yrittäjä pääsee tuntemaan miltä tuntuu olla yrittäjänä tässä yrittäjyyden maailmassa, voi olla hyödyllistä luoda persoona-/empatiakartta, joka edustaa häntä unelmayrittäjänä. Tämä persoona sisältää yrittäjän unelmaminän arvot, persoonan, käytöksen, tarpeet, halut ja motivaattorit. Hyödyllistä voi olla myös jatkaa itsetuntemusvaiheessa aloitetun palvelupolun parissa. Tässä kohtaa kuitenkin luodaan polku unelmayrittäjän näkökulmasta. Seuraavaksi yrittäjä vertailee näitä polkuja keskenään, joten hän pääsee nostamaan esiin eroavaisuuksia toimintatavoissa, asenteessa ja ympäristössä selkeyttäen itselleen, mitkä muutokset ovat tarpeellisia.

Kun yrittäjällä on selkeä mielikuva unelmayrittäjyydestään ja mahdollisista muutoksista hän voi olla valmis keskustelemaan suunnitelmistaan ulkopuolisten kanssa. Tällainen luotettavien ihmisten kanssa tapahtuva ideointi ja aivoriieheily voi esim. nostaa yrittäjälle esiin ongelmakohtia tähän mennessä tuotetun tiedon sisällöstä tai hän voi saada uusia ideoita tavoitteiden kehittämiseksi. Tärkeää olisi kuitenkin, että ideointikumppanit tietävät yrittäjän lähtökohdat ja ovat kannustavalla asenteella mukana prosessissa.

3.5.3 Itseohjautuvuus

Yrittäjällä on nyt aiemmista vaiheista koottuna selkeä kuva nykyhetkestä ja tulevaisuuden unelmayrittäjyyden tavoitetilasta. Itseohjautuvuusvaiheessa hän palastelee unelmayrittäjyyden toteutettaviksi paloiksi välitavoitteineen ja käytännön askelmerkkeineen.

Välivaiheiden selkeyttämiseksi ja asioiden priorisoimiseksi verrataan kolmea mahdollista polkua unelmayrittäjyyttä kohti. Ensimmäisessä versiossa kaikki on

mahdollista eikä rajoja resurssien, lakien, perheen tms. suhteen ole. Tässä versiossa kaikki menee juuri niin kuin yrittäjä haluaa ja ulkopuoliset asiat loksahdavat kevyesti paikoilleen. Tarkoituksena on auttaa yrittäjää vahvemmin tiedostamaan aidot halunsa ja tarpeensa, kun minkäänlaisia ulkoisia rajoituksia ei ole. Samalla hän pääsee vahvistamaan mielikuvaansa tavoitetilastaan. Toinen versio on sama polku, jota yrittäjä kulkee nyt. Käydään läpi se, miltä näyttäisi polku kohti tavoitteita ilman suurempia muutoksia nykyiseen toimintaan. Tämä versio on tarkoitus olla realistinen kuvaus siitä, miten yrittäjä näkee mahdollisuutensa. Se saattaa tuoda esiin haasteita ja mahdollisuuksia nykyisyydessä. Kolmas versio polusta on tilanne, jossa nykyiseltä toiminnalta on kadonnut pohja eikä sitä voida mitenkään enää jatkaa. Mikä on yrittäjän varasuunnitelma, kun hän ei pysty jatkamaan enää sitä mitä nyt tekee?

Polkujen vaiheet on hyvä visualisoida aikakehikkoon nykytila, välivaiheet ja maali. Yrittäjä voi luonnostella itse tai muiden visuaalisten apujen avulla kuvata eri vaiheiden sisältöä. Harjoituksen avulla yrittäjä pääsee priorisoimaan ja palastelemaan pitkäaikaisen tavoitteensa pienempiin välivaiheisiin, joiden välille on jo helpompi suunnitella yksittäisiä eteenpäin vieviä tekoja. Vertaamalla näitä polkuja keskenään hän myös saa selkeämmän käsityksen rajoituksistaan ja mahdollisuuksistaan.

Tämän harjoituskokonaisuuden pohjalta yrittäjällä on jo parempi käsitys nykytilasta, siitä mitä hän tavoittelee ja miten sinne pääsee. Seuraavaksi tarvitaan tekoja, joiden avulla hän pääsee liikkumaan eteenpäin tavoitettaan kohti.

4 Johtopäätös ja jatkosuunnitelma

Palkitsevaa yksinyrittäjyyttä suunnitellessa otetaan huomioon yrittäjän asenne yrittäjyyden vaatimuksia ja mahdollisuuksia kohtaan. Tämä asenne ja usko itseensä luovat pohjan yksinyrittäjän yritystoiminnalle ja sen suunnalle. Yksinyrittäjälle on hyötyä siitä, että hänellä on hyvä itsetuntemus yrittäjyyden rakentamisen tukena. Näin hän osaa motivoida itseään ja rakentaa yrittäjyyttä kohti tavoitteita, jotka aidosti edustavat häntä. Lisäksi yksilön arvon ja merkityksellisyyden

tunnetta vahvistavat kokemukset tekevät yrittäjyyden matkasta palkitsevan silloinkin, kun yrittäjä ei vielä ole tavoitellussa unelmayrittäjyydessään.

Olen syvemmillä tasolla ymmärtänyt palvelumuotoilun ajatusmaailmaa, toimintamenetelmiä ja prosesseja sekä niiden monikäyttöisyyttä ja sovellettavuutta erilaisiin toimintaympäristöihin. Yksinyrittäjyyden rakentaminen palvelumuotoilun avulla on täysin mahdollista ja jopa kannattavaa. Se vaatii yrittäjältä järjestelmällistä toimintaa, jota toteutetaan pitkäjänteisesti. Parhaassa tapauksessa sellaisessa ympäristössä ja välinein, jotka ovat luonnollisesti mukana yrittäjän arjessa. Muutoksen tekeminen voi olla ihmiselle haastavaa, joten sitä ei ole taroituksenmukaista vaikeuttaa yhtään enempää. Palvelumuotoilu tarjoaa hyviä raameja ja työvälineitä muutoksen tekemisen mahdollistamiseksi yksinyrittäjän sisäisen maailman (asenne) muutoksien tekemiseen sekä käytännön välineisiin, joilla suunnitella muutos konkreettisesti. Kun yksinyrittäjällä on selkeä mielikuva siitä, mitä palkitseva yrittäjyys hänelle merkitsee, mitä tavoitteita kohti hän on valmis tekemään töitä ja millä keinoilla, voidaan palvelumuotoilun välineillä helpottaa muutoksien tekemistä yrittäjän arjessa.

Tutkimustyötä tehdessäni ja kirjoittaessani tätä opinnäytetyötä olen omaksunut paljon uutta tietoa palvelumuotoilusta ja sen käyttömahdollisuuksista. Tavoitteena lähtiessäni tätä opinnäytetyöprosessia tekemään, oli kehittää osaamistani palvelumuotoilusta ja selkeästi sanoittaa itselleni toimintaidea, jota olen miettinyt hetken aikaa sekä, jonka suuntaan toimintani on myös luonnollisesti lähtenyt kulkemaan. Työtä kirjoittaessani ymmärsin enemmän siitä, miten laajasta kokonaisuudesta on kyse sekä minkälaisia mahdollisuuksia tämän idean jatkokehittämiseksi on.

Näen mahdollisena jatkokehitysvaihtoehtona verkkomateriaalien suunnittelun määriteltä kohdeyleisöä varten. Verkkomateriaalit seuraisivat tässä työssä määriteltä kolmen vaiheen polkua ja voisivat sisältää erilaisia harjoitustehtäviä, kasvokkain keskustelumahdollisuuksia, videoita, äänitteitä ja kehollisia harjoituksia. Näen tärkeänä tässä vaiheessa kohderyhmän tarkemman määrittelyn,

sidosryhmien kartoittamisen ja materiaalien testauksen. Näen erityisen mielenkiintoisena lähteä tutkimaan sitä, miten tämän projektin kautta mahdollistetaan juuri ne toimintaperiaatteet ja välineiden käyttö yrittäjyydessä, joita tämä opinnäytetyö käsittelee. Oletan prosessin vievän pitkään ajallisesti. Omat tavoitteeni ovat kuitenkin selkeät, osaamisen repussa on jo palvelumuotoilun apuja ja motivaattorit luoda Suomeen kannattavaa ja palkitsevaa yksinyrittäjyyden kulttuuria antavat potkua tekemiseen.

Lähteet

Ahtola, Hanna 2020. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).

Cherry, Kendra 2024. 13 Types of Common Cognitive Biases That Might Be Impairing Your Judgment. Verkkoartikkeli. <https://www.verywellmind.com/cognitive-biases-distort-thinking-2794763> (viitattu 19.04.2024).

Hyry, Jaakko 2023. Yrittäjägallup huhtikuu 2023 Yrittäjäriski. Julkaisija: Suomen Yrittäjät Ry. <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2023/09/yrittajagallup-yrittajariski.pdf> (viitattu 19.04.2024).

Innanen, Piia 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).

Komulainen, Sari 2021. Palvelumuotoilun menetelmä - havainnointi. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-menetelma-havainnointi/> (viitattu 19.04.2024).

Lewrick, Michael & Thommen, Jean-Paul & Leifer, Larry 2020. The design thinking life playbook. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

Liikkanen, Lassi 2020. Why a minimum viable product can be bad for your business. Blogikirjoitus. <https://qvik.com/news/why-a-minimum-viable-product-can-be-bad-for-your-business/> (viitattu 19.04.2024).

Linteri, Sini & Pelttari, Hanna 2023. Itsensätyöllistäjän opas. Helsinki: Avain.

Martela, Frank 2014. Itseohjautuvuusteoria – Eli onnellisen elämän kolme keskeisintä tekijää. Blogikirjoitus. <https://frankmartela.fi/2014/04/04/itseohjautuvuusteoria-eli-kolme-vastausta-siihen-mika-tekee-ihmisen-onnelliseksi/> (viitattu 19.04.2024).

Martela, Frank & Jarenko, Karoliina 2017. Itseohjautuvuus. Miten organisoitua tulevaisuudessa. Helsinki: Alma Talent Oy.

Michaels, Jillian 2011. Rajaton: kuvittele, usko, saavuta. Helsinki: Basam Books Oy.

Melin, Harri 2020. Keitä ovat yksinyrittäjät? Verkoartikkeli. <https://www.tuni.fi/alustalehti/2020/03/12/keita-ovat-yksinyrittajat/> (viitattu 19.04.2024).

Morgan, Alice 2008. Johdatus narratiiviseen terapiaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Mönkkönen, Kaarina & Tapani, Annukka & Kokkonen, Tapani 2023. Arvoa ja arvottomuutta. Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Paju, Elina & Merikoski, Paula 2023. Pääkirjoitus. Tunnistaminen, tunnustaminen ja sosiologia. Sosiologia 2/2023. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/131492> (viitattu 19.04.2024).

Paulsen, Klaus 2022. Integrated storytelling by design. New York: Routledge.

Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Rantanen, Marjo 2016. Tunnelmamuotoilu. Helsinki: Talentum Media Oy.

Salminen, Petri 2023. Yrittäjän päivänä: Yrittäjäriski on yrittäjyyden ytimessä. Blogikirjoitus. <https://www.yrittajat.fi/blogit/yrittajan-paivana-yrittajariski-on-yrittajyyden-ytimessa/> (viitattu 19.04.2024).

Savaspuro, Miia 2019. Itseohjautuvuus tuli työpaikoille. Helsinki: Alma Talent Oy.

Sinek, Simon & Mead, David & Docker, Peter 2017. Find your why. A practical guide for discovering purpose for you and your team. Lontoo: Portfolio Penguin.

Sormunen, Erja 2020. Yrittäjäyhteistyöllä syntyi pieni työyhteisö. Blogikirjoitus. <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/blogi/yrittajayhteistyolla-syntyi-pieni-tyoyhteiso> (viitattu 19.04.2024).

Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Virkama, Tommi 2019. Yrittäjäasennetta on vaalittava. Blogikirjoitus. <https://www.vasek.fi/vaasanseudun-kehitys-oy-vasek/viestinta/uutiset/yrittajaa-sennetta-on-vaalittava> (viitattu 19.04.2024).

Vilka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuvalähteet

Kuva 2. Hyry, Antti 2023. Kuva esittää yksinyrittäjien yhteenlasketut vastausprosentit heidän vastatessaan tutkimusväitteeseen paljon tai jonkin verran.

Kuva 2. Palvelumuotoilun toimintaperiaatteet niin kuin ne on ilmaistu kirjassa This is service design doing ja miten ne voidaan kääntää yksinyrittäjälle sopivaksi.

- Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros.
- Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Kuva 3. Michaels, Jillian 2011. Tavoitepyrimidi. Rajaton: kuvittele, usko, saavuta. Helsinki: Basam Books Oy.

Kuva 4. Tuplatimantti kuvaa palvelumuotoilun prosessin vaiheita.

- Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros.
- Ahtola, Hanna 2020. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Innanen, Piia 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Kuva 5. Suunnitteluprosessin syklisyys ei tarkoita saman toistoa vaan uuden oppimista ja opitun tiedon kanssa eteenpäin liikkumista kohti tavoitteita.

- Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros.
- Ahtola, Hanna 2020. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).

- Innanen, Piia 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Kuva 6. Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros. Palkitsevan unelmayrittäjyyden luomisen kolme vaihetta.

Kuva 7. Palkitsevan yrittäjyyden luomisen kolme vaihetta tuplatimantti prosessiin istutettuna.

- Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros.
- Ahtola, Hanna 2020. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Innanen, Piia 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Kuva 8. Palkitsevan unelmayrittäjyyden mahdollisia työskentelymenetelmiä prosessin eri vaiheissa.

- Ahlroth, Nea 2024. Oma piirros.
- Ahtola, Hanna 2020. Palvelumuotoiluprosessi ja sen vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.arter.fi/palvelumuotoiluprosessi-ja-sen-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Innanen, Piia 2018. Palvelumuotoiluprosessin vaiheet. Blogikirjoitus. <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/blogi/palvelumuotoilun-prosessin-vaiheet/> (viitattu 19.04.2024).
- Stickdorn, Marc & Lawrence, Adam & Hormess, Markus & Schneider, Jakob 2018. This is service design doing. Sebastopol: O'Reilly Media Inc.

Kuva 9. Paulsen, Klaus 2022. Integrated storytelling by design. New York: Routledge.